

Mottagare
Regionstyrelsen

Uppdrag. Omlandsutveckling och åtgärder med anledning av bildandet av Bästeträsk nationalpark

Förslag till beslut

- Regiondirektören får i uppdrag att, i samverkan med relevanta aktörer, genomföra en seminarieserie kring omlandsutveckling med koppling till nationalparken Bästeträsk. Seminarieseriens innehåll utgår från besöksnäringstrategin, platsvarumärket Gotland och utvecklade samverkansformer för landsbygdsutveckling.

Sammanfattning

Regionstyrelsen har i tidigare beslut (RS 2023-11-22 § 369 i RS 2022/360) gett regiondirektören i uppdrag att arrangera möten för att sprida kunskap, inspiration och samverkan kring omlandsutveckling i anslutning till den kommande nationalparken vid Bästeträsk. Regionstyrelseförvaltningen föreslår att detta genomförs i form av en seminarieserie med öppna och tematiska möten – så kallade "skaparverkstäder" – som skapar utrymme för kunskapsutbyte, gemensam idégenerering och nätverkande mellan boende, företag och andra utvecklingsaktörer.

Teman för seminarierna grundar sig i förstudie Omlandsprojekt (RS 2022/360), regional besöksnäringstrategi för Gotland mot 2030, platsvarumärket Gotland och ambitionen att utveckla långsiktiga samverkansformer för landsbygdsutveckling. De berör exempelvis nationalparkens värden, tillgänglighet och hållbar infrastruktur, regenerativ turism, ö-lägets utmaningar och möjligheter, platsens identitet och attraktionskraft, samt hur man utvecklar samsyn mellan boende och besökare.

Seminariernas teman är valda för att stödja besöksnäringstrategins fem strategiska riktningar – att utvecklingen ska präglas av platsutveckling före destinationsutveckling, ta sin utgångspunkt i Gotlands styrkor, genomsyras av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, främja innovation och kunskapsdelning, samt bygga på stärkt samverkan mellan aktörer. Seminarieserien syftar också till att konkretisera Gotlands platsvarumärke med dess fem kärnvärden: livskraft, närhet, kreativitet, magiskt och omställning.

Seminarieserien samplaneras med bildandet av nationalparken och planeras

starta i samband med att propositionen om bildandet lämnas till riksdagen. Vid behov kan serien fortsätta även efter parkens öppnande för att säkerställa att insatsen sker i rätt tid för aktörerna.

Förvaltningens bedömning är att detta är en ändamålsenlig och strategiskt viktig insats för att främja hållbar utveckling i och omkring nationalparken Bästeträsk.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen gav i RS 2023-11-22 § 369 i RS 2022/360 regiondirektören i uppdrag att arrangera möten för att sprida kunskap, inspiration och samverkan kring omlandsutvecklingen i anslutning till den kommande nationalparken vid Bästeträsk. Som en del av uppdraget har även ett förslag om riktad utlysning för projekt- och företagsstöd utretts, i syfte att stärka upplevelser i och omkring nationalparken. Nedan finns uppföljning per beslutspunkt.

- *Regiondirektören får i uppdrag att utarbeta ett förslag till en riktad utlysning för projekt- och företagsstöd för att stärka upplevelser i nationalparken och dess omland.*

Det finns inte något behov av ett riktat projekt- eller företagsstöd för att stärka upplevelser i nationalparken och dess omland. Förstudie Omland (RS 2022/360) visade att det fanns många utvecklingsidéer men det gick inte att finna aktörer som ville ta ett helhetsansvar, varför en riktad utlysning inte väntas ge genomslag. I den mån någon vill gå vidare med ett utvecklingsprojekt i förhållande till nationalparken kan de omhändertas inom ramen för befintliga utlysningar av företagsstöd eller genom att söka EU-finansiering alternativt Leader-stöd.

- *Regiondirektören får i uppdrag att tillsammans med utvecklingsaktörer arrangera möten på temat omlandsutveckling för att sprida kunskap och inspiration kring nationalparkens utveckling som besöksplats.*

I november 2024 presenterade förvaltningen en lägesrapport till regionstyrelsen vad gäller omlandsutveckling parallellt med bildandeprojektet (RS 2024/2239). Det rapporterades att Region Gotland under 2024 har deltagit aktivt i aktörsmöten arrangerade av Länsstyrelsen i Gotlands län och inte arrangerat några egna möten ännu. Bedömningen då var att intresset för omlandsutveckling varit försiktigt, men allteftersom öppnandet av nationalparken närmar sig så kommer intresset att öka.

Därför föreslås nu en seminarieserie för att sprida kunskap och inspiration samt skapa grund för nätverksbyggande med teman som grundar sig i förstudie Omlandsprojekt (RS 2022/360), den regionala besöksnäringstrategin för Gotland mot 2030, platsvarumärket Gotland och nya samverkansformer för landsbygdsutveckling.

En viktig utgångspunkt för intresserade aktörer är att seminarieserien ligger i rätt tid i förhållande till nationalparkens öppnande. Därför planeras dessa in

när propositionen är lagd för beslut om nationalparkens bildande. Seminarier kan också hållas också efter nationalparkens öppnande och utspridda under en längre tidsperiod.

- *Regiondirektören får i uppdrag att säkerställa att utvecklingen av nationalparken tas om hand i besöksnäringstrategin samt att Region Gotlands åtaganden tydliggörs och tas om hand internt.*

Vid framtagandet av den regionala besöksnäringstrategin för Gotland mot 2030 togs hänsyn till möjligheterna med nationalparken. I förslaget till teman för seminarieriet återseglas också den regionala besöksnäringstrategins intentioner.

Förslag till seminarieriet för intresserade aktörer

Aktörer som är intresserade av omlandsutveckling föreslås bjudas in till en seminarieriet i syfte att sprida kunskap och inspiration samt skapa grund för nätverksbyggande. Seminarieriet har teman som grundar sig i förstudie Omlandsprojekt (RS 2022/360), den regionala besöksnäringstrategin för Gotland mot 2030, platsvarumärket Gotland och nya samverkansformer för landsbygdsutveckling

Region Gotlands förstudie Omlandprojekt har visat att etableringen av en nationalpark vid Bästeträsk ger betydande möjligheter för hållbar regional utveckling. Men också att denna utveckling behöver styras varsamt för att bevara områdets karaktär, gynna lokalt näringsliv och skapa mervärden för både boende och besökare.

Den regionala besöksnäringstrategin för Gotland mot 2030 pekar på fem strategiska riktningar som är särskilt viktiga för att nå målen:

- **Platsutveckling före destinationsutveckling:** Fokus ska vara på Gotland som en plats där det är attraktivt att bo, verka och besöka – inte bara på att locka fler besökare. Detta kräver samsyn och delaktighet mellan boende och näringsliv.
- **Affärs- och produktutveckling utifrån Gotlands styrkor:** Utvecklingen ska ta fasta på Gotlands natur, kulturarv, matkultur och småskalighet – med särskilt fokus på hållbarhet
- **Hållbarhet i centrum – ekologisk, ekonomisk och social:** All utveckling ska stödja målen om minskad miljöpåverkan, livskraftiga företag och stärkt delaktighet
- **Innovation och kunskapsdelning:** Ny kunskap, kreativa lösningar och gemensam idégenerering ska driva utvecklingen
- **Stärkt samverkan mellan aktörer:** Utvecklingen kräver nätverkande och partnerskap lokalt, regionalt och nationellt

Platsutveckling är nära kopplat till landsbygdsutveckling. Sambandet med långsiktiga samverkansformer för landsbygdsutveckling bör därför synliggöras även i seminarierna om omlandsutveckling runt nationalparken Bästeträsk.

Nationalparken och dess omland är en kraftfull bärare av Gotlands identitet och en möjlighet att förkroppsliga de fem kärnvärdena i platsvarumärket; livskraft, närhet, kreativitet, magiskt och omställning. Seminarserien bör utgå från dessa värden och försöka integrera dem i både innehåll och kommunikation. Undervarumärken som Gotland Out och Gotland Taste kan kopplas på som verktyg för synlighet och aktivering. Särskilt viktigt vore det att aktivera Gotland Out till att bli ett undervarumärke.

För att bidra till dessa strategiska riktningar föreslås seminarserien fungera som en "skaparverkstad" med öppna och aktiva möten där teori, praktik och gemensamt idéskapande kombineras. Exempel på seminarieteman valda för att svara mot strategins inriktning:

Tema	Fokus
Nationalparken som drivkraft för lokal stolthet och ansvar	Lyfter både platsens unika värden och behovet av lokal förankring, delaktighet och långsiktigt ansvarstagande.
Tillgänglighet och infrastruktur för hållbar utveckling	Belyser behovet av fysisk, digital och social infrastruktur som stödjer hållbar mobilitet och tillgänglighet för både boende och besökare.
Platsens själ – att utveckla med bärkraft och identitet	Fångar resiliens, regenerativ turism och platsvarumärket
Gotlands resurser: natur, kultur och hantverk i ny tappning	Utgår från Gotlands styrkor och lyfter det småskaliga näringslivet, upplevelser och innovation med förankring i kulturarvet.
Ö-läget och omställningens möjligheter	Lyfter Gotlands särställning som ö i klimatomställning, med fokus på innovation, självförsörjning och robusthet.
Framtidens hållbara gäster och engagerade värdar	Främjar samsyn mellan boende och besökare, och stödjer utveckling av hållbara målgrupper och upplevelseformer.
Mötesplatser och samverkan för landsbygdsutveckling	Stärker nätverkande och långsiktiga samarbeten mellan aktörer – lokalt, regionalt och nationellt.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att en seminarserie där teori, praktik och gemensamt idéskapande kan bidra till en omlandsutveckling på det sätt som den regionala besöksnäringsstrategin förespråkar. Vidare har de en

koppling till utveckling av platsvarumärket Gotland. Under seminarieserien tas hänsyn till hur samverkansformerna för landsbygdsutveckling utvecklas.

Det är avgörande att seminarieserien ligger rätt i tid för intresserade aktörer. Därför bör seminarieserien genomföras när det finns beslut om nationalparkens bildande.

Regional besöksnäringstrategi för Gotland mot 2030 har legat till grund för teman i seminarieserien som föreslås. Regionstyrelseförvaltningen anser därmed att Region Gotlands insats för omlandsutveckling kring nationalparken bidrar till besöksnäringstrategins förverkligande.

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör